

2022-12-30

Er ref M2022/01896
Ert datum 2022-11-15

Sveriges Nötköttproducenters (SNP) remissvar

Naturvårdsverkets förslag till nationellt program för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker

Delredovisning av regeringsuppdrag M2022/00547: förslag till stödförordning och bedömning rörande statsstöd

Att öka arealen hävdad naturbetesmark och slåtterängar i Sverige är en av de viktigaste åtgärderna för att bromsa den galopperande förlusten av biologisk mångfald och bidra till en hållbar livsmedelsproduktion. En väl finansierad och relevant utformad ersättning för restaurering av betesmarker och slåtterängar är viktigt för att kunna ta ansvar för den biologiska mångfalden i det svenska odlingslandskapet. Det är därför mycket oroande att se att budgeten för det nya nationella programmet för restaurering av ängs- och betesmarker är kraftigt underfinansierat.

Finansieringen är otillräcklig både i förhållande till behov och kostnad

Regeringen avsätter i remissförslaget 11 miljoner kronor per år för ett nationellt stöd till restaurering av naturbetesmarker och slåtterängar i Sverige under perioden 2023–2027. Det innebär ca. 500 000 kr att använda för restaurering uttryckt per länsstyrelse och år. Det är också värt att notera att det inte framgår om medel till administration ska tas från den föreslagna budgeten, vilket i så fall minskar utrymmet för åtgärder ytterligare.

Detta innebär en minskning med mer än hälften jämfört med tidigare programperiod, samtidigt som krisen för biologisk mångfald i odlingslandskapet kräver krafttag av en helt annan dimension. SNP tillhör de remissinstanser som ansåg att restaureringsstödet för betesmarker och slåtterängar skulle ligga kvar inom den gemensamma jordbrukspolitiken för att garantera en långsiktighet i hantering och finansiering. Risken vi upplevde med en nationell hantering av restaureringsstödet är precis det vi ser i förslaget; att det politiska stödet för ett långsiktigt nationellt genomförande och finansiering försvinner - med kraftigt sänkta stödnivåer som följd.

Ett argument för att dra ner på restaureringsbudgeten har varit att stödet inte har utnyttjats fullt ut under tidigare period. Ur lantbrukarperspektiv är skälet till det enkelt - stödet har hittills inte varit kostnadstäckande, utan de lantbrukare som sökt restaureringsstöd har fått skjuta till ofinansierad arbetstid samt investeringar i form av inköpta körslor och material till stängsel. Ett restaureringsstöd ska självklart baseras både på vilket behov som finns av restaurering men också vad åtgärden kostar utföraren.

Naturvårdsverket konstaterar själva att ”med den budget som har indikerats för programmet 2023–2027 och de ersättningsnivåer som föreslås bedöms

2022-12-30

Er ref M2022/01896
Ert datum 2022-11-15

möjligheterna att genomföra åtgärder minska väsentligt jämfört med under perioden 2017–2021”.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket har i en analys presenterat att 62 000 ha av de värdefulla gräsmarkerna i Sverige (50 000 ha bete och 12 000 ha äng) skulle kunna restaureras under kommande sjuårsperiod. Siffran 50 000 hektar betesmark grundar sig på en rimlighetsbedömning utifrån det antal betesdjur som finns i Sverige men också på att betesdjur omfördelas från betesvallar på åker till naturbetesmark. Detta tror SNP är en realistisk förväntning givet att ingenting annat ändras.

Artdatabanken har nyligen uttalat att dagens ca 450 000 hektaren naturbetesmarker i Sverige behöver öka till minst 900 000 ha men helst fyrdubblas, för att de hotade arter som finns där ska kunna säkras för framtiden. Behovet av restaurering är alltså mycket stort och ett relevant utformat stöd är absolut nödvändigt för att enskilda lantbrukare ska kunna genomföra de insatser som krävs för att en restaurerad mark därefter ska kunna omfattas av stödsystemen för biologiskt värdefulla betesmarker och få en säkrad hävd.

Bra att statliga myndigheter inte kan söka ersättning

Den primära målgruppen för programmet föreslås vara enskilda lantbrukare och andra markförvaltare, exempelvis stiftelser och ideella föreningar. Det förslaget stöttar SNP eftersom jordbruksföretag har den största möjligheten att kostnadseffektivt restaurera och därefter långsiktigt sköta de marker som restaureras. Det är djurhållande lantbrukare som kan tillhandahålla de betesdjur som krävs för att en restaurering ska kunna genomföras och för att resultatet av restaureringen består över tid. Det är också orimligt att staten ska kunna söka restaureringsmedel från sig själv i konkurrens med enskilda företag. Det finns andra medel avsatta för att staten ska kunna sköta områden man har tagit särskilt ansvar för till exempel naturreservat.

Positivt att genomförandeperioden för restaurering är upp till 8 år

SNP anser att det är ett klokt förslag att restaureringsplanen kan omfatta upp till 8 år. Restaureringsarbete tar tid och behöver dessutom ofta pågå under längre tid än planerat av oförutsedda skäl. Att ha längre tid på sig redan från början minskar behovet av förlängningsansökningar vilket sparar tid och kostnad även för den administrerande myndigheten.

Inkludera kostnad för stängsling och koordinera åtgärden med det nationella stödet för rovdjursavvisande stängsel

Stängsling är ofta den mest kostsamma insatsen i en restaurering. I Naturvårdsverkets skrivelse anges att stängslingsunderhåll ingår i restaureringskalkylen, men inte nyuppsättning av stängsel. Detta är ologiskt då marker som restaureras ofta saknar användbara stängsel, och att inkludera ersättning för nyuppsatta stängsel avsevärt skulle öka intresset för att restaurera

2022-12-30

Er ref M2022/01896
Ert datum 2022-11-15

marker. Naturvårdsverket skriver själva att exempel på åtgärder som kan ge ökade incitament för att restaurera och hävda marker i framtiden är just ersättnings för stängsling och bekämpning av invasiva främmande arter.

Invasiva arter är ett relativt vanligt förekommande problem i restaureringsmarker eftersom upphörd betesdrift skapar förutsättningar för sådana att sprida sig okontrollerat, t.ex. Jättebjörnlöka. Betesdjuren kan hålla nere unga plantor men ett kostsamt förarbete med att ta bort det äldre beståndet krävs innan så kan ske men ersättning för detta ingår alltså inte i den föreslagna modellen.

Naturvårdsverket har ansvar även för det nationella stödet till rovdjursavvisande stängsel, som i takt med ökande populationer av större rovdjur är en viktig del i arbetet med att stimulera till ökad betesdrift. Restaureringsmarker ligger ofta i rovdjurstäta områden varför en koordinering av de två stödformerna vore önskvärd för att optimera nyttjandet av avsatta medel.

Bevarande av naturbetesmark ett sätt att uppfylla EUs nya restaureringslag

Naturbetesmarker och slåtterängar är bland de mest artrika miljöerna i Sverige och världen. De karaktäriseras av en unik mångfald av växter, insekter, fåglar, fladdermöss, lavar och svampar. På en äng kan det finnas upp till 60 blomväxter per kvadratmeter och i en naturbetesmark så mycket som 40 per kvadratmeter. Av Sveriges 110 dagfjärilsarter hör två tredjedelar hemma i blomrika gräsmarker. Idag finns bara 2 % av naturbetesmarkerna och 0,5 % av slåtterängarna kvar jämfört med mitten av 1800-talet. Det har lett till att mer än 1300 arter som är beroende av dessa miljöer har rödlistats. Igenväxning och bristande skötsel hotar inte minst fjärilar och andra vilda pollinatörer.

Enligt den senaste rapporten om tillståndet för Sveriges arter och naturtyper upptagna i EU:s art- och habitatdirektiv är tillståndet sämst just för gräsmarkerna, det vill säga våra naturbetesmarker och slåtterängar. Ingen av de 22 gräsmarksnaturtyperna uppnår gynnsam bevarandestatus i hela sitt utbredningsområde, på grund av att de har för låg kvalitet och i de flesta fall för liten areal.

För att vända utvecklingen har EU-kommissionen lagt ett förslag om en ny restaureringslag (Nature Restoration Law, juni 2022). Genom förslaget vill EU-kommissionen bidra till "kontinuerlig, långsiktig och varaktig återhämtning av biologisk mångfald och resilient natur på land och till havs i hela EU genom restaurering av ekosystem". Enligt lagförslaget ska alla medlemsländer ta fram nationella restaureringsplaner utifrån juridiskt bindande mål för olika landskapstyper.

SNP anser att en effektiv och attraktiv ersättning till restaurering av naturbetesmarker och slåtterängar kan hjälpa Sverige att uppnå ett genomförande av EU:s restaureringslag.

REMISSYTTRANDE

Miljödepartementet

2022-12-30

Er ref M2022/01896

Ert datum 2022-11-15

**Restaurering av naturbetesmarker ger förutsättning för ökad
produktion av naturbeteskött i linje med Livsmedelsstrategin och
stärker samtidigt vår matberedskap**

SNP anser att restaurering av odlingslandskapet också är en nödvändighet för en långsiktigt hållbar matproduktion i Sverige.

Den svenska livsmedelsstrategin stipulerar att den inhemska produktionen av nötkött ska öka samtidigt som miljömålen nås. Naturbetesbaserad köttproduktion är en produktionsgren inom jordbruket som ger större naturnytta ju mer omfattande den blir. Att låta djur beta markbundna resurser inom landets gränser, som inte lämpar sig för att plöja och odla, är också ett sätt att stärka Sveriges matberedskap. Naturbetesbaserad djurhållning är ett hållbart sätt att producera mat med relativt låga behov av fossila insatsvaror i form av drivmedel och mineralgödsel. Denna typ av produktionsmodell kräver också relativt lite eller inget importerat kraftfoder och bekämpningsmedel. Torrår är busk- och trädklädda marker viktiga fodermarker, eftersom de erbjuder skugga och bättre fodertillväxt. Fortsatt restaurering för att skapa större och mer sammanhängande naturbetesmarker är en viktig del i arbetet med att stärka den betesbaserade köttproduktionen.

Sveriges Nötköttsproducenter den 30/12 2022

Henrik Lander
Ordförande

Carina Johansson
Verksamhetsledare
kansli@notkottsproducenter.se